

**КОНЦЕПЦІЯ
РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА СПОРТУ**

(ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ)

Київ -2014

I. Мета реформування та основні завдання реформування

1. Основною метою реформування є необхідність законодавчого закріплення системи функціонування та розвитку сфери фізичного виховання та спорту в умовах ринкової економіки.

2. Завданнями, що потребують вирішення, є:

1) Приведення сфери фізичного виховання та спорту до стандартів, визначених в Олімпійській хартії, Міжнародній хартії фізичного виховання та спорту, Спортивній хартії Європи.

2) Забезпечення дотримання принципу децентралізації влади з максимальним делегуванням повноважень у сфері фізичного виховання та спорту регіонам та громадянському суспільству.

3) Подолання корупції в системі спорту, запровадження механізмів, що унеможливають корупцію в системі спорту.

4) Забезпечення розвитку громадянського суспільства в Україні, зокрема через розвиток спортивних організацій.

5) Створення такого режиму перехідного періоду, при якому реформування відбуватиметься зі збереженням або подальшим збільшенням обсягів фінансування, обумовленим забезпеченням позитивних результатів у сфері соціальних, економічних наслідків.

6) Здійснення імплементації до національного законодавства антидопінгових правил та стандартів, закріплених у Антидопінговій конвенції, Міжнародній конвенції про боротьбу з допінгом у спорті, Всесвітньому антидопінговому кодексі тощо.

7) Забезпечення реалізації державної політики у сфері спорту через державну підтримку сфери фізичного виховання та спорту із застосуванням принципів рейтингування в спорті вищих досягнень та адресної фінансової допомоги в сфері масового спорту.

8) Забезпечення діяльності сфери фізичного виховання та спорту джерелами фінансування.

II. Основні проблеми, що потребують вирішення при проведенні реформування

1. Основними проблемами, що потребують вирішення при проведенні реформування, є:

1) Надмірна участь держави в сфері спорту в якості єдиного суб'єкта управління сферою фізичного виховання та спорту. Такий режим функціонування зумовлений необхідністю слідування законодавчо закріпленим правилам організації та управління на принципах соціалістичної економіки планування та непрозорого розподілення ресурсів.

2) Завадою розвитку сфери фізичного виховання та спорту є низький рівень участі інституцій громадянського суспільства. Інституції громадянського суспільства є фактично не задіяні або мають слабкий рівень співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування за рахунок витіснення їх державою як суб'єктом управління спортом.

3) Відсутність фактичної взаємодії між суб'єктами спортивної сфери, або наднизький ступінь такої взаємодії є наслідком відсутності обов'язкових та прозорих умов та вимог щодо організації спортивного руху на умовах обов'язкового членства у спортивних федераціях з метою провадження змагальної діяльності з виду спорту.

4) Відсутність прозорого підходу в питанні розподілення та використання фінансових ресурсів, що надходять у сферу фізичного виховання та спорту призводить до того, що фінансові ресурси витрачаються за відсутності сформульованих соціальних замовлень, без планування цілей та очікуваних обґрунтованих соціальних та економічних результатів такого фінансування.

III. Принципи здійснення реформування та розвитку сфери фізичного виховання та спорту

1) При проведенні реформи гарантується збереження та збільшення сукупного існуючого обсягу державного фінансування та фінансування з місцевих бюджетів.

2) Реформа сфери спорту на рівні спортивних федерацій повинна забезпечити якісне, системне підвищення ролі та статусу спортивних федерацій національного рівня як центрів управління відповідними видами спорту, носіїв правил, регламентів та стандартів у сфері спорту.

3) Реформа повинна забезпечити перехід від державного управління спортом до підтримки та сприяння спорту з боку держави та органів місцевого самоврядування.

4) Необхідно законодавчо закріпити визнання спорту діяльністю, яка за своїм змістом та формою є автономною (автономія спорту): здійснюється за правилами видів спорту, проведення змагань, дисциплінарної відповідальності в сфері змагальної діяльності, функціонування спортивної інфраструктури, які встановлюються безпосередньо суб'єктами сфери фізичного виховання та спорту.

5) Держава забезпечить підтримку у сфері фізичного виховання та спорту через механізми фінансової, організаційної, нормативно-правової, матеріально-технічної, інвестиційної підтримки та підтримки цільового використання спортивних споруд.

6) Держава створить всі умови для забезпечення сфери фізичного виховання та спорту новими надійними джерелами фінансування, для цього буде втілено на законодавчому рівні ефективний механізм функціонування системи державної спортивної лотереї, кошти від проведення якої будуть повністю спрямовуватися на фінансування сфери фізичного виховання та спорту, держава створить стимули для суттєвого збільшення сум благодійної допомоги на розвиток спортивних федерацій (розміри таких сум для спортивних федерацій повинні включатися до валових видатків суб'єктів підприємництва).

IV. Змістовна частина

1) Спорт вищих досягнень.

Підтримка спорту вищих досягнень повинна бути забезпечена через створення системи рівного доступу всіх спортивних федерацій до державного фінансування.

Такий рівний доступ потрібно забезпечити через систему рейтингування.

Втілення системи рейтингування повинно відбуватися з встановленням прозорих, вимірюваних, збалансованих критеріїв. Механізм встановлення цих критеріїв повинен включати всі дані, які дозволять порівнювати ігрові та неігрові види спорту.

Держава повинна забезпечити участь усіх спортивних федерацій, збірні команди яких та спортсмени виступають на міжнародній арені, у державному фінансуванні, заснованому на системі рейтингування.

2) Масовий спорт.

Головним напрямом підтримки у масовому спорті повинна стати система адресної державної фінансової допомоги та фінансової допомоги органами місцевого самоврядування дітям, підліткам, молоді. Органи місцевого самоврядування мають право визначати додаткові категорії осіб, які потребують такої допомоги.

У будь-якому випадку до таких осіб повинні відноситися особи віком від 6 до 17 років та особи зі стійким розладом функцій організму без обмежень за віком.

Така підтримка повинна спиратися на розгалужену систему спортивних клубів, що діють відповідно до правил спортивних федерацій.

Обсяг фінансування такої допомоги повинен мати вимірювані показники, що мають прив'язку до чинних державних нормативів, що мають ефективний режим моніторингу (мінімальний розмір заробітної плати).

На першому етапі втілення реформи загальний розмір адресної цільової державної допомоги та допомоги від органів місцевого самоврядування повинен становити 15% мінімального розміру заробітної плати на місяць кожній особі, яка має право на отримання такої допомоги.

3) Спорт у системі освіти (як невід'ємна частина масового спорту).

Підтримка напряму розвитку спорту в системі освіти забезпечується за рахунок створення дійового механізму залучення учнів до спортивної змагальної діяльності як механізму підтримки здорового способу життя.

Таке залучення здійснюється через мережу створених студентських та учнівських спортивних клубів.

4) Функціонування спортивних споруд.

У сфері функціонування спортивних споруд держава повинна забезпечити такий рівень державної підтримки діяльності з інвестування, планування, проектування, будівництва, реконструкції та експлуатації спортивних споруд, який би забезпечував провідну роль спортивних федерацій як носіїв відповідних стандартів у цій сфері.

Держава повинна виступати одним з ключових інвесторів при будівництві спортивних споруд.

Держава повинна забезпечити високий рівень та застосування механізмів державно-приватного партнерства при здійсненні інвестування до цієї сфери.

Державні інвестиції у створення спортивних споруд повинні здійснюватися виключно у співробітництві зі спортивними федераціями, яке передбачає клопотання про будівництво та висновки про відповідність планів та проектів будівництва та реконструкції спортивних споруд стандартам спортивних федерацій у сфері функціонування спортивних споруд.

V. Організаційна частина. Основні елементи

1. Спортивна федерація

Спортивна федерація національного рівня має стати центром управління видом спорту, що передбачає визнання прав спортивної федерації у сфері фізичного виховання і спорту, а також законодавче втілення цього принципу.

Необхідно законодавчо закріпити принципи діяльності спортивної федерації в якості носія правил та стандартів відповідного виду спорту.

Діяльність спортивної федерації та її організаційно-правова форма повинна забезпечувати розвиток клубної системи з виду спорту.

До основних функцій спортивної федерації з управління видом спорту повинні відноситися такі:

- управління та розвиток видом (видами) спорту;
- прийняття (затвердження) правил проведення змагань, правил виду спорту, правил дисциплінарної відповідальності в сфері змагальної діяльності, правил функціонування спортивної інфраструктури;
- організація та проведення змагань;
- управління збірною командою країни;
- підготовка спортсменів до участі у змагальній діяльності;
- діяльність у сфері профілактики та боротьби з допінгом у спорті;
- сертифікація спортивних споруд в якості об'єктів, придатних для проведення спортивних змагань з відповідного виду (видів) спорту тощо.

Сучасний стан: Спортивна федерація є інструментом, який забезпечує управління спортом з боку держави, не має визнаних державою повноважень в сфері спорту. Відсутні вимоги щодо якісних та кількісних показників зв'язку з відповідними суб'єктами сфери спорту, які здійснюють діяльність у ніші діяльності спортивного клубу.

2. Спортивний клуб

Спортивні клуби мають стати тими спортивними осередками, які об'єднують спортсменів, тренерів та обслуговуючий персонал спорту та забезпечують їхній зв'язок з відповідною спортивною федерацією. Джерелами формування національних спортивних федерації та базовим елементом саморегулювальної спортивної діяльності.

Уся існуюча система спортивних шкіл повинна трансформуватися у спортивні клуби (без зміни форми власності). Держава повинна створити оптимальний режим реформування та переходу від існуючих організаційних форм до стандартів діяльності спортивного клубу протягом необхідного для цього періоду.

Держава сприяє найширшому залученню до спортивної клубної діяльності усіх зацікавлених осіб. Для цього держава повинна законодавчо закріпити умови визнання спортивним клубом будь-якої юридичної особи, відповідає встановленим умовам.

Сучасний стан: Відсутні вимоги щодо стандарту спортивного клубу як базової ланки спортивної діяльності; відсутні законодавчі вимоги щодо визнання норм міжнародних федерацій та федерацій національного рівня; відсутні обов'язкові вимоги до взаємовідносин між спортивною федерацією та суб'єктами в сфері спорту, які діють у ніші діяльності спортивного клубу.

3. Функції держави

Функції держави мають полягати у наступному:

забезпечення гарантій діяльності суб'єктів сфери фізичного виховання та спорту;

забезпечення рівного доступу всіх суб'єктів сфери фізичного виховання та спорту до державної підтримки;

здійснення регулювання суб'єктів сфери фізичного виховання та спорту виключно через встановлення вимог щодо правового статусу суб'єктів сфери фізичного виховання та спорту, необхідних для забезпечення безпеки життєдіяльності, дотримання прав та свобод людини;

забезпечення ефективної протидії застосуванню допінгу в спорті, здійснення заходів, направлених на попередження та унеможливлення використання допінгу;

делегування повноважень щодо представлення країни на міжнародних спортивних змаганнях визнаним спортивним федераціям з видів спорту тощо;

забезпечення сприяння та підтримки розвитку сфери фізичного виховання та спорту шляхом фінансової, організаційної, правової, матеріально-технічної, інвестиційної підтримки, підтримки цільового використання спортивних споруд тощо;

держава повинна стати ефективним інвестором у сфері фізичного виховання та спорту.

Сучасний стан: форма здійснення – державне управління. Основні функції полягають у наступному: затвердження правил видів спорту; затвердження регламентів проведення змагань; затвердження стандартів об'єктів спортивної інфраструктури; організація та проведення змагань; управління збірними командами; працевлаштування тренерів та спортсменів до Міністерства молоді та спорту України; головний та єдиний власник спортивної сфери, здійснює управління спортом.

4. Місцеве самоврядування

Органи місцевого самоврядування зобов'язані здійснювати підтримку та сприяння розвитку сфери фізичного виховання та спорту.

Органи місцевого самоврядування повинні сприяти та підтримувати розвиток фізичного виховання та спорту шляхом здійснення фінансової, організаційної, матеріально-технічної, інвестиційної підтримки тощо.

При цьому повинні бути законодавчо закріплені механізми такої підтримки та сприяння.

Органи місцевого самоврядування повинні забезпечувати рівний доступ всіх суб'єктів сфери фізичного виховання та спорту до підтримки органами місцевого самоврядування.

Головним напрямом підтримки у масовому спорті органами місцевого самоврядування повинна стати адресна фінансова допомога дітям, підліткам молоді з правом визначення категорій осіб, які потребують такої допомоги.

Сучасний стан: Утримання та фінансування витрат різного гатунку спортивних шкіл, клубів, центрів тощо (без постановки критеріїв використання, прив'язки до спортивних результатів, без залучення широкого кола громадян до діяльності цих установ)

Взаємозв'язки

Взаємозв'язок (взаємовідносини) «Держава – Міжнародна спортивна федерація»

Міжнародні спортивні федерації повинні визнаватися в Україні джерелом правил виду спорту, правил проведення змагань з виду спорту, правил дисциплінарної відповідальності в сфері змагальної діяльності з виду спорту, правил функціонування спортивної інфраструктури, необхідної для виду спорту

Визнані види спорту повинні отримувати підтримку держави та органів місцевого самоврядування через підтримку діяльності відповідної спортивної федерації та спортивних клубів, які розвивають такий вид спорту.

Визнання міжнародної федерації, визнання виду спорту, правил повинно здійснюватися, як правило, через декларативний характер.

Сучасний стан: зазначений взаємозв'язок відсутній.

Взаємозв'язок (взаємовідносини) «Держава – Федерація національного рівня»

Держава повинна визнавати федерації національного рівня як авторизованих представників міжнародної федерації з отриманням наступних прав:

отримання делегованих повноважень від держави щодо представлення України на міжнародних спортивних змаганнях з правом використання державної символіки;

отримання права щодо державної підтримки;

отримання права щодо підтримки органами місцевого самоврядування;

визнання в Україні джерелом правил видів спорту, правил проведення змагань, правил дисциплінарної відповідальності в сфері змагальної діяльності, правил функціонування спортивної інфраструктури, необхідної для виду спорту тощо.

Сучасний стан: Взаємозв'язок між державою та федерацією національного рівня ґрунтується на наступних засадах з управління спортом: конкурсний відбір; надання статусу національної, не забезпеченого механізмами реалізації; відсутність чіткого регламенту делегування повноважень; делегування тих повноважень, які природньо належать федераціям національного рівня.

Взаємозв'язок (взаємовідносини) «Держава – Спортивний клуб»

Держава повинна стимулювати та забезпечити розвиток спортивних клубів з наданням відповідного статусу та отриманням спортивними клубами наступних прав:

- права щодо державної підтримки;
- права щодо підтримки органами місцевого самоврядування.

Сучасний стан: регулювання діяльності, фінансування витрат

Взаємозв'язок (взаємовідносини) «Держава – Спортсмен, тренер, обслуговуючий персонал»

Держава повинна забезпечити право кожної людини на доступ до фізичного виховання та спорту, що обумовлює розвиток її особистості, право людини розвивати фізичні, інтелектуальні та розумові здібності через фізичне виховання та спорт гарантується у всіх сферах життя, право на рівний доступ до фізичного виховання, спорту та рухової реабілітації в сфері фізичного виховання та спорту.

Держава повинна забезпечити можливість участі фізичних осіб в якості суб'єктів сфери спорту: спортсмен, тренер, персонал спорту.

Держава повинна забезпечити соціальні гарантії та контроль безпеки.

Сучасний стан: Взаємозв'язок побудований на принципі «роботодавець – працівник» в сфері діяльності збірної команди.

Механізм управління збірними командами

Управління збіркою командою повинна здійснювати виключно спортивна федерація. Це питання управління фінансуванням, укладання трудових контрактів, затвердження графіків підготовки до змагань, формування складу збірної команди, складу делегацій збірної команди тощо.

Збіркою командою країни повинна визнаватися збірна команда спортивної федерації з відповідного виду (видів) спорту, що утворена (організована) та керована відповідно до правил цієї спортивної федерації для участі у змагальній діяльності міжнародного рівня.

Спортивна федерація повинна самостійно встановлювати правила утворення, (організації), відбору, підготовки спортсменів збірної команди спортивної федерації.

Сучасний стан: Законодавчі механізми реального управління збіркою командою з боку федерації – відсутні. Повноваження Міністерства: затверджує плани, графіки, фінансування, склади збірних команд та делегацій на змагання, укладає трудові контракти. Повноваження спортивної федерації: внесення пропозицій щодо складу збірної команди.

VI. Етапи реформування

1. Реформа здійснюється у такі етапи.

Перший етап передбачає проектування реформи з ухваленням концепції реформування сфери фізичного виховання та спорту.

На другому етапі необхідно прийняти Закон України «Про фізичне виховання та спорт», який би закріплював умови функціонування сфери фізичного виховання та спорту в умовах ринкової економіки.

На цьому ж етапі повинно відбутися перезавантаження нормативного простору, в якому здійснюється діяльність сфери фізичного виховання та спорту.

Це передбачає прийняття, зміну та/або скасування законодавчих та нормативно-правових актів з метою відтворення законодавчо закріплених нових принципів функціонування сфери фізичного виховання та спорту.

Третій етап передбачає реалізацію законодавчо закріплених принципів та втілення їх у життя.

2. Діяльність на всіх етапах повинна бути забезпечена реалізацією освітнього проекту в сфері фізичного виховання та спорту, заснованого на передових знаннях з управління, економіки та правового регулювання відносин в сфері фізичного виховання та спорту.

VII. Очікувані результати

1. У результаті здійснення запланованих заходів з реформування очікуємо суттєвого зниження регуляторного впливу держави на сферу спорту, що дасть можливість розвитку відносин за рахунок інституцій громадянського суспільства.

Формування державної політики з урахуванням її наступного втілення через інституції громадянського суспільства та на засадах прозорості та відкритості.

Зосередження державної підтримки сфери спорту на цільовому фінансуванні за встановленими напрямками на конкурентних та прозорих засадах (рейтингування, адресне фінансування).

Встановлення прозорих та сталих взаємовідносин між суб'єктами спортивної сфери, з обов'язками слідування правилам та стандартам міжнародних федерацій.

У результаті запланованих заходів до занять спортом буде залучено 3 600 000 дітей.

Створення спортивних клубів дозволить створити сотні тисяч нових робочих місць.

VIII. Аналіз основних ризиків

Проведення реформи потребуватиме участі у здійсненні реформ фахівців, які мають достатній рівень знань, компетенції, навичок у питаннях організації діяльності суб'єктів спортивної сфери у ринкових умовах. Зокрема, відповідний рівень знань у питаннях економіки спорту, менеджменту спортивної діяльності, спортивного права тощо. На даний час рівень цієї освіти є недостатнім.

До основних ризиків при здійсненні реформування сфери фізичного виховання та спорту відносимо ризики, обумовлені нестачею фахівців із зазначених питань, залучених до здійснення реформи або здійснення заходів з реформування особами, які не мають відповідної компетенції.

Також реформування потребуватиме значного оновлення нормативного простору, тобто законодавчих та нормативно-правових актів, якими врегульовані питання діяльності сфери фізичного виховання та спорту.

Серед цих актів більшість актів потребуватиме скасування або внесення значних змін.

Тому до ризиків здійснення реформи відносимо ризик несвоєчасного внесення змін та доповнень до чинних актів, прийняття нових актів та/або скасування існуючих, які заважатимуть реформуванню.